

Szczecin, dn. 15.03.2021r.

Dr hab. Beata Zawadka
Instytut Literatury i Nowych Mediów
Uniwersytet Szczeciński

Recenzja osiągnięcia naukowego oraz aktywności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej dr Michała Choińskiego

Dr Michał Choiński przedstawił do oceny wybrane pozycje dorobku naukowego, a także wykaz osiągnięć dydaktycznych, administracyjnych i popularyzatorskich po uzyskaniu stopnia doktora. Dodatkowo, dr Choiński przedłożył do w/w oceny skrupulatnie przygotowany autoreferat, świadczący o umiejętności oceny własnego rozwoju naukowego i dydaktycznego oraz własnej aktywności jako uczestnika i współorganizatora społeczności akademickiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, a także promotora (tamże) studiów południowych.

1. Ocena aktywności naukowej, dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej

Nie ma wątpliwości co to tego, iż Dr Choiński bardzo dynamicznie uczestniczy w działaniach naukowych i organizacyjnych polskich i europejskich amerykanistów, a także amerykańskich badaczy Południa Stanów Zjednoczonych. Po uzyskaniu stopnia doktora w r. 2011, wygłosił on referaty na 23 konferencjach naukowych, z czego więcej niż połowa zorganizowana została przez instytucje zagraniczne. Dodatkowo, w rzeczonym okresie, dr Choiński był 11-krotnie gościnnym wykładowcą na uniwersytetach w kraju i za granicą, w tym 6-krotnie w prestiżowych jednostkach akademickich w Stanach Zjednoczonych (np. Yale University czy University of South

Carolina). Jest on także aktywnym członkiem stowarzyszeń amerykańistycznych istniejących w Europie takich jak Southern Studies Forum, a także członkiem trzech grup badawczych (Computational Stylistic Group – PAN, Faulkner Studies – Wlk. Brytania, Digital Humanities Lab – Niemcy). Bardzo duże wrażenie robi działalność dr Choińskiego zrealizowana w ramach grantów badawczych, w których uczestniczył, czy też przyznanych mu stypendiów. Był on mianowicie tak głównym wykonawcą (OPUS 2015-2018), jak i kierownikiem (OPUS 2017-2020) w projektach NCN, a także członkiem w projekcie NASSA (2018-2019 i 2019-2020) realizowanym przez Uniwersytet w Poczdamie w Niemczech. Dr Choiński odbył także 9 wyjazdów stypendialnych i jest już obecnie w trakcie przygotowań do kolejnego (Senior Fulbright Fellowship), które to stypendium, zaplanowane do realizacji na rok 2020, jest przełożone na rok następny (2021), ze względu na pandemię. Od roku 2013 Dr Choiński zorganizował 6 konferencji naukowych. Angażuje się on również w popularyzację nauki, chociażby poprzez wykłady otwarte czy prowadzenie kół naukowych, a jego aktywność jako organizatora koncertów muzyki alternatywnej i spotkań, w ramach kół naukowych i nie tylko, z artystami związanymi z przemysłem muzycznym jest powszechnie znana i wysoko oceniana.

Dr Choiński ma także spory dorobek dydaktyczny; oprócz zajęć językowych prowadził on także autorskie kursy z amerykańskiego Południa (np. "American Southern Gothic Fiction" czy "Race and Violence in American Southern Fiction"). Zajęcia te, jak pokazują wyniki ankiet dydaktycznych zaprezentowane w Zał. III przez Kandydata, były do tego stopnia pozytywnie ocenione przez ich uczestników, że sam ich Autor doczekał się, w latach 2015 i 2017, nominacji do laudacji studenckiej "Przyjaciel Studenta", przyznawanej najlepszym nauczycielom akademickim na Uniwersytecie Jagiellońskim. Był on również promotorem 30 prac licencjackich i 24 magisterskich oraz zrecenzował przeszło 30 prac licencjackich i 11 magisterskich.

Zestawienie zatem dorobku naukowego, dydaktycznego, czy analiza działań popularyzatorskich dr Choińskiego jednoznacznie pokazuje, jak dobrze wykorzystuje on swoją wiedzę specjalistyczną i przygotowanie zawodowe, co, niewątpliwie, zasługuje na duże uznanie.

2. Ocena cykli badawczych

Po uzyskaniu stopnia doktora, dr Choiński wydał 2 monografie, z których późniejsza, zatytułowana *Southern Hyperboles...* (2020) przedłożona jest jako osiągnięcie naukowe do oceny – co uczynię w punkcie 3 niniejszej recenzji. (Monografia wcześniejsza, z 2016 roku, pt. *Rhetoric of the Revival..* opublikowana przez wysoko punktowane wydawnictwo Vandenhoeck & Ruprecht Verlag, oparta jest, jak twierdzi Kandydat w "Autoreferacie", "na obronionej w 2011 rozprawie doktorskiej". Nie jest ona jednakże przedmiotem niniejszej oceny).

Oprócz rzeczonyj monografii, w skład osiągnięć naukowo-badawczych dr Choińskiego po uzyskaniu stopnia doktora wchodzi jeszcze dwie współredagowane monografie oraz 15 artykułów opublikowanych w czasopismach i tomach recenzowanych, a także dwa tłumaczenia. Spora część w/w artykułów (w Załączniku III.1 "Wykaz publikacji" na liście artykułów opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora rozpoczynają się one od numeru 5), mianowicie pozycje od 9 do 19 (w sumie 10 artykułów) to teksty w dużej mierze zrealizowane jako wyniki badań grantowych dotyczących wykorzystania metod stylometrycznych do studiowania literatury amerykańskiej. Dzielią się one na trzy grupy. Pierwsza z nich, jak zaznacza sam Habilitant w "Autoreferacie" (str. 10), to publikacje nt. "języka używanego przez kaznodziejów okresu Wielkiego Przebudzenia", opis którego był celem wspomnianego wcześniej grantu OPUS 2015-2018. Publikacje owe (przedłożone pozycje: 9, 10, 11, 14, dwie ostatnie zrealizowane w ramach w/w grantu) są kontynuacją doktorskich badań Kandydata. Druga grupa przedstawionych do oceny publikacji (pozycje 12, 13, 15, 16, 17, 18) to prace dotyczące amerykańskiego Południa. Są to teksty analizujące "mechanizmy związane z metafiguratywną hiperbolizacją i kontrastami" (Zał. III.4 "Granty i stypendia, str. 1) istniejącymi w literaturze tego regionu. Grupa tych konkretnych artykułów jest istotna o tyle, że ich zawartość wyznacza nowy kierunek badań naukowych Habilitanta; kierunek związany ze stylometrią, a prowadzący do osiągnięcia naukowego zgłoszonego przez dr Choińskiego jako główne dla niniejszego wniosku, tj. monografii *Southern Hyperboles...*

Przedstawione artykuły pokazują zatem jasno racjonalny i systematyczny rozwój naukowy Kandydata. Jest to rozwój prowadzący, jak pokazują to poszczególne artykuły przedstawione przez dr Choińskiego w ramach wniosku, od badania retoryki w sposób tradycyjnie filologiczny (skrupulatna analiza wybranych tekstów) do rozbudowanych teoretycznie dywagacji nad retoryką jako *sine qua non*

kulturowego statusu amerykańskiego Południa nie tylko w Stanach Zjednoczonych, ale i rzeczywistości globalnej. Bardzo dobitnie zaakcentowane jest to w arcyciekawym artykule dr Choińskiego z roku 2019 pt. "Harper Lee and Other People: A Stylometric Diagnosis" (pozycja 15 w Zał. III.1 "Wykaz publikacji"), napisanego wspólnie z dr hab. Janem Rybickim i dr hab. Maciejem Ederem. Artykuł jest opisem wykorzystania metod stylometrycznych do zbadania "sygnału autorskiego" Harper Lee w jej dwóch istniejących powieściach, *To Kill a Mockingbird* i *Go Set a Watchman*; sygnału od wielu lat kwestionowanego przez środowiska naukowe zajmujące się twórczością Lee. Artykuł nie tylko wprowadza czytelnika w debatę dotyczącą wątpliwości nt. autorstwa Lee obu w/w powieści; nie tylko przedstawia metodę stylometryczną, aby następnie pokazać, jak funkcjonuje ona w praktyce, a w szczególności, co daje jej zastosowanie w przypadku prac Harper Lee, ale też pokazuje, że matematyka – czy też nauki ścisłe – oraz humanistyka nie są wcale tak odległe, jak zwykliśmy uważać. Zwrócenie uwagi na, szeroko rozumianą, interdyscyplinarność ("ściśle-humanistyczne", ale też np. "lokalne-globalne" etc.) jako czynnik podnoszący jakość badań akademickich jest tu zatem niezwykle istotne, jako że nadal istnieje zbyt mało prac naukowych, w których dokonania humanistyki umieszcza się w kontekście studiów niehumanistycznych – a przecież, jak udowadnia w/w artykuł, jest to oczywisty zabieg otwierający *każdej* dziedzinie wiedzy nowe, fascynujące kanały poszukiwań twórczych.

Jeśli chodzi o pozostałe artykuły z dorobku Habilitanta, to warto też zwrócić uwagę na "Strategie przekładu 'obciążonego' kulturowo a polski przekład *Jonathan Edwards Reader*" (pozycja 10 w Zał. III.1 "Wykaz publikacji") z 2016 r. Artykuł ów jest bardzo ciekawą próbą usytuowania, w kontekście kulturowym, tłumaczenia jako praktyki, która, jak sądzi się powszechnie, rządzi się wyłącznie funkcjonalistyczną ekonomią. Analizując zawilości swojej kilkuletniej pracy nad polskim przekładem antologii tekstów Jonathana Edwardsa, w tym doświadczenie trudności nie tylko lingwistycznych, ale i tych natury literaturoznawczej, religijnej, a nawet filozoficznej, które od początku towarzyszyły pracom nad *Jonathan Edwards Reader*, dr Choiński pokazuje, iż tak motywy, jak i pożytki płynące z przekładu są o wiele poważniejsze niż li tylko – że zacytuje Panią Małgorzatę Łukasiewicz, wybitną tłumaczkę z języka niemieckiego – "dobro[ć] dla nieznających języka obcego" (*Pięć razy o przekładzie*, str. 10). W kontekście "Harper Lee and Other..." omówionego w

poprzednim paragrafie, "Strategie...", artykuł o 3 lata wcześniejszy w stosunku do w/w tekstu, stanowi zapowiedź "kursu" według którego ewoluować będą w następnych latach nie tylko zainteresowania badawcze Habilitanta, ale i Jego metodologia.

3. Ocena osiągnięcia naukowego przedstawionego do oceny

Jako główne osiągnięcie naukowe, dr Choiński zgłosił monografię autorska pt. *Southern Hyperboles: Metafigurative Strategies of Narration* (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2020). Książka ta to ambitna próba spojrzenia na pojęcie amerykańskiego Południa z punktu widzenia "hiperbolicznej", jak twierdzi Autor, retoryki, jaką posługuje się ten region tworząc swoją kulturę. Z kolei "ekscesywna" wartość takiej retoryki jest, według dr Choińskiego, wynikiem działania, na amerykańskim Południu, wielu czynników: klimatycznych, społeczno-politycznych, ideologicznych i in., co czyni samą hiperboliczność "spos[obem] radzenia sobie z problematyczną historią i kulturą regionalną" (str. 2 Załącznika 4 "Autoreferat").

Monografia bada, w jaki sposób 7 południowych pisarzy i pisarek, mianowicie, Katherine Anne Porter, William Faulkner, Lilian Smith, Katherine Du Pre Lumpkin, Tennessee Williams, Flannery O'Connor oraz Harper Lee, stosując różnorakie mechanizmy hiperbolizacji na 3 poziomach konstrukcji tekstów: mikro-, makro- i meta, wyraża swoją regionalną tożsamość. Wybór wspomnianych pisarzy (wszyscy oni to członkowie białego społeczeństwa; Afro-Amerykanów, inaczej niż biali konstruujących swoje lingwistyczne związki z regionem, nie ujęto – i słusznie), jak i badanego materiału (wszystkie teksty pochodzą z lat 1930-1960) wyjaśnione są szczegółowo – oraz przekonująco – we wstępie (str. 4-5); Autor nawiązuje do tych kwestii także w podsumowaniu, pisząc o studiowanym przez siebie czterdziestoleciu jako wyjątkowo burzliwym okresie w historii Południa (str. 182, "the zeitgeist of the troubled times in Dixie").

Część teoretyczna książki (Rozdział I "Hyperbole and the South..."), w której Autor przedstawia pojęcie metafiguratywności i sytuuje je w kontekście Południa to bardzo gęsty terminologicznie wywód, nie tylko dlatego, że, konceptualizując ten region jako "hiperboliczny", Autor przywołuje liczne źródła (osobne dla pojęcia metafiguratywności i Południa) omawiające w/w kwestie z wielu różnych

perspektyw, ale także dlatego, że umiejętnie łączy On ze sobą bardzo "techniczną" teorię metafiguratywności i niezwykle bogato "zmitologizowaną" teorię studiów południowych. Właśnie ten zabieg czyni wspomnianą już wyżej w kontekście innych badań dr Choińskiego interdyscyplinarnością główną osią "interpretacyjną" jego książki. Takie "wielowątkowe" rozumienie teorii w ogóle sprawia, że książka początkowo wydaje się niełatwą lekturą. Jednakże precyzyjny sposób, w jaki Habilitant wykłada swoje racje, a także jego przepiękna akademicka angielszczyzna niwelują to odczucie prawie natychmiast.

Monografia składa się ze wstępu, siedmiu (!) rozdziałów oraz zakończenia i bibliografii, po której następuje indeks. Każdy z owych rozdziałów to omówienie roli hiperbolizacji w twórczości jednego z w/w pisarzy i pisarek umiejscowionych w kontekście temporalno-przestrzennym jak powyżej. Zawartość teoretycznego rozdziału pierwszego przedstawiłam już powyżej. Rozdział drugi natomiast ("Rites of Passage") to omówienie "hiperbolicznej" architektury trzech opowiadań KAP należących do jej, nastynniejszego chyba, cyklu o Mirandzie, mianowicie, "The Source" ("Źródło"), "The Fig Tree" ("Drzewo figowe") oraz "The Grave" ("Grób"); architektury, której głównym elementem konstrukcyjnym jest, według dr Choińskiego, "autobiograficzn[a] posta[ć] bohaterki" (str. 6, Załącznik 4 "Autoreferat") usiłującej stopniowo wyzwolić się z narzuconych jej przez tradycyjny południowy porządek, groteskowych już we współczesnym Porter kontekście, przekonań na temat kobiecości. Ten specyficzny 'rytuał przejścia' opisany i zinterpretowany jest bardzo dokładnie, między innymi z użyciem pojęć teoretycznych dot. szeroko rozumianej krytyki literackiej, w tym na temat samej KAP, co pokazuje, jak szerokie spojrzenie na humanistykę ma sam Autor.

Analogicznie, rozdział trzeci monografii ("The Polyphony of the Past") analizuje hiperboliczność dwóch opowiadań Faulknera: "Dry September" ("Suchy wrzesień") i kanonicznej "A Rose for Emily" ("Róża dla Emilli") twierdząc, iż właściwość ta widoczna jest w polifonicznej konstrukcji tej prozy; prozy, która w taki właśnie sposób komentuje kompleksowość zagadnienia pt. 'amerykańskie Południe', jednocześnie demaskując wysoki poziom napięcia, jakie ono generuje. Ten 'agoniczny' dylemat, jak nazywa powyższą zależność Habilitant, który dla Faulknera jest wypadkową wielu różnych zewnętrznych czynników (relacje międzyludzkie, klimat, ideologia), okazują się być także główną cechą indywidualnej tożsamości

południowców. Według Autora staje się to widoczne, gdy przyjrzeć się uważnie tzw. autobiografiom społecznym, w szczególności tym napisanym przez reprezentantki białej elity: Lillian Smith (*Killers of the Dream*) i Katherine Du Pre Lumpkin (*The Making of a Southerner*), które dr Choiński analizuje pod kątem hiperboliczności w rozdziale czwartym ("Breaking Out of Hyperbole") swojej książki. Twierdzi on, iż to właśnie bunt przeciwko białym elitarnym normom kulturowym wpajanych im od wczesnego dzieciństwa; bunt, który, co ciekawe, jest w zasadzie ewolucją, a nie rewolucją, jest 'ekscesywnym' czynnikiem pomagającym przepracować traumę przeszłości i rozpocząć odbudowywanie swojej 'południowości' od nowa. Analizy tych procesów są bardzo udane, a metafora hiperboli jako narzędzia budowania regionalnej tożsamości prowadzi do interesujących, kompleksowych interpretacji opisywanych zjawisk.

Widać to bardzo dobrze, gdy przyjrzeć się kolejnemu – piątemu – rozdziałowi *Southern Hyperboles..* pt. "Hyperbolic Dissolutions". Jest to rozdział poświęcony hiperbolicznemu wizerunkowi południowej panny na wydaniu ('southern belle'), że posłużę się własnym tłumaczeniem tej frazy, w trzech deklarowanych (w "Autoreferacie" są to: *Hello from Bertha*, *Portrait of a Madonna* i *Summer and Smoke*), a w rzeczywistości w czterech (w książce Autor omawia także *A Streetcar Named Desire*) utworach dramatycznych Tennessee Williamsa. W przeciwieństwie do bohaterki rozdziału czwartego, którym hiperboliczny bunt daje siłę do walki o siebie, hiperboliczność williamsowskich panien na wydaniu (celowo nie używam określenia 'południowe damy', choć Habilitant tak właśnie interpretuje zwrot 'southern belle', o czym poniżej), rozumiana tu jako konieczność skonfrontowania indywidualnej koncepcji kobiecości z normatywną, okazuje się być czynnikiem destrukcyjnym dla ich psychiki. Zatem rozdział piąty umiejętnie podsumowuje badania zawarte w poprzednich rozdziałach sugerując że, w kontekście Południa, jedna i ta sama koncepcja tożsamości (hiperboliczność) buduje swoje lokalne uniwersum opierając je na szeroko rozumianej 'wielogłosowości'.

Rozdziały 6 ("Hyperbolic Epiphany") i 7 ("To Kill the Watchman"), moim zdaniem najciekawsze sekcje monografii, to dywagacje, w których na plan pierwszy wysuwa się wielorakie wykorzystanie hiperboli jako swoistej gry pomiędzy Południem (rozumianym jako zestaw określonych norm kulturowych), a jego reprezentantem/reprezentantką. Badając hiperboliczną religijność prozy Flannery

O'Connor (Rozdz. 6, utwory: "A View of the Woods", "Greenleaf" i *The Violent Bear It Away*) jako rodzaj kontestacji prowadzący do tożsamościowej epifanii, a następnie skupiając się na analizie konfliktów w dwóch powieściach Harper Lee (Rozdz. 7, *To Kill a Mockingbird* i *Go Set the Watchman*); konfliktów, w wyniku – oczywiście – hiperboliczności których wychodzi na jaw, jak "normatywne społeczne decorum ... stawia opór...dekonstrukcji" (str. 8, Zał. 4 "Autoreferat"), Autor niebezpośrednio wskazuje na hiperboliczność jako czynnik 'otwierający' nie tylko południowców na swój region, ale i nas – czytelników literatury Południa – na zabiegi, jakimi jesteśmy, mniej lub bardziej świadomie, poddawani w celu skonfrontowania swojej tożsamości z tożsamością kultury, na którą patrzymy (co zresztą potwierdza się w podsumowaniu książki, wyrażającym pragnienie porównawczego podejścia do kwestii hiperbolizacji w odniesieniu do jeszcze innych, niż wybrane, przykładów – *Southern Hyperboles...*, 185).

Ograniczenia formatu recenzji dają mi możliwość zwrócenia uwagi jedynie na wybrane aspekty pracy dr Choińskiego, która, notabene, oferując tak wiele wątków nt. Południa, wręcz zaprasza do polemiki. Podstawową kwestią, której zabrakło mi w tej, skądinąd świetnie napisanej, książce, to zagadnienie (hiperbolicznej) recepcji. Krótka wzmianka o tym, co hiperbolizacja "robi" czytelnikowi literatury Południa pojawia się, co prawda, jak już wspomniałam, w Rozdziale 6 (str. 140), ale, moim zdaniem, to zdecydowanie za mało, aby czytelnik nieobeznany z zawłościami kulturowej tożsamości tego regionu mógł ją 'poczuć', o hiperbolicznym 'wejściu' (czy nawet 'wrzuceniu' go/jej w nią) w nią nie wspomnę. Uważam, że sekcja w każdym z rozdziałów pokazująca afektywny potencjał omawianych zjawisk hiperbolicznych spełniłaby to zadanie. Recepcja – a zatem sposoby, za pomocą których angażuje się publiczność, kognitywnie oraz afektywnie, – jest bowiem jedną z podstawowych form utożsamiania się z kulturą.

Druga kwestią, formalna raczej niż merytoryczna, z którą miałam – niewielki – problem czytając pracę dr Choińskiego dotyczy Rozdziału I, o pisarstwie Katherine Anne Porter. W nim to Autor analizuje trzy opowiadania, które, jak twierdzi – i słusznie – należą do tzw. cyklu o Mirandzie. Nie precyzuje jednak, które konkretnie utwory wchodzi w skład całego cyklu. Wedle mojego najlepszego rozeznania, rzeczony cykl obejmuje siedem szkiców autorstwa Porter pod wspólnym tytułem *The Old Order (Dawny porządek)* rozpoczynających tom *The Leaning Tower and Other*

Stories (1944), dwa długie opowiadania: "Old Mortality" ("Przemijalność") i "Pale Horse, Pale Rider" (Biały koń, biały jeździec) zawartych w tomie pod tym samym tytułem (1939), oraz opowiadanie "Holiday" ("Wyjazd"), napisane w 1922 roku, lecz opublikowane po raz pierwszy w tomie *The Collected Stories*..z roku 1965. Jako, że istnieją sprzeczne opinie na temat tego, czy to ostatnie opowiadanie należy do cyklu o Mirandzie, czy też nie (moim zdaniem należy), byłam ciekawa, jak zapatruje się na tę kwestię dr Choiński. Brakuje mi tu także choćby króciutkiego wyjaśnienia, dlaczego te trzy konkretne wybrane przez niego do analizy utwory KAP uważa on za najbardziej miarodajne w odniesieniu do kwestii hiperboliczności u Porter.

Trzecia i ostatnie kwestia, co do której mam wątpliwość, to wspomniana już przez mnie interpretacja frazy 'southern belle' przez Kandydata jako 'południowej damy'. Krytyczki Południa (np. zob. *Half Sisters*.. str. 162-174) od dawna bowiem rozróżniają pomiędzy 'southern belle' jako publicznym (w porównaniu do np. 'spinster', starej panny, której nie wolno było 'promować się' publicznie) wizerunkiem kobiety niezamężnej, a 'southern lady' – publicznym wizerunkiem mężatki. 'Southern lady' była normą kobiecości, z której wynikać miała siła wpływania na innych, tak na mężczyzn, jak i na kobiety, której to siły nie oczekiwano jeszcze w odniesieniu do 'southern belle', jako że jej zadaniem było zrobić właściwe (tj. prowadzące do matrymonii) wrażenie głównie na mężczyznach. Mówiąc krótko, 'southern belle' była 'rywalizacyjnym' kobiecym wizerunkiem, podczas gdy 'southern lady' to model 'siostrzany'. W odniesieniu do Południa, a zwłaszcza do, analizowanych przez Habilitanta bohaterki Williamsa, to rozróżnienie wydaje mi się szczególnie istotne, jako że zapowiada ono ważny – i równie hiperboliczny – konflikt tożsamościowy.

Jeśli chodzi o uwagi natury technicznej, to chcę zaznaczyć, że tekst dr Choińskiego został wyjątkowo starannie przygotowany do druku, nie zauważyłam w zasadzie żadnych usterek; zastosowany system przypisów jest jasny, a już zupełnie miłym zaskoczeniem jest, po pierwsze, całkowity brak przypisów dolnych, nierzadko niepotrzebnie komplikujących wywód główny (sama mam do nich skłonność) i po drugie, niewielka ilość przypisów końcowych. Nadmieniam o tym, bowiem taka konstrukcja odniesień świadczy także, moim zdaniem, o klarowności i kompletności tezy całej pracy dr Choińskiego.

W kwestii bibliografii jedynym zastrzeżeniem, jakie mogłabym do niej mieć jest fakt, iż umieszczono w niej tak niewiele nazwisk polskich badaczy Południa (kilka z nich znajdziemy dodatkowo w podziękowaniach na początku książki). Broń Boże nie mam tu na myśli siebie – studiuje ten region wyłącznie w kontekście filmowym, o którym Habilitant, co zrozumiałe, nadmienia jedynie (np. na str. 161, omawiając powieść Lee *To Kill a Mockingbird*) w swojej literaturoznawczej pracy – ale uważam, że teksty naukowe wielu polskich ekspertów zajmujących się modernistyczną literaturą amerykańskiego Południa mogłyby być ciekawym, pozaamerykańskim odniesieniem dla też Kandydata, nie mówiąc już o tym, że stanowiłyby one informację o tym, jak orientuje się On w stanie badań studiowanej przez Niego dziedziny niejako "na własnym podwórku". Ponadto, w sytuacji, gdy książkę opublikowało wydawnictwo fizycznie usytuowane także na amerykańskim Południu (Louisiana State University Press), odniesienia w bibliografii do twórców nauki polskiej poświęcających swoje prace temu konkretnemu regionowi miałyby szansę zadziałać jako swoista platforma konfrontacyjna, o promocyjnej nie wspominając, dla rzeczonyj nauki (choć przyznać należy, że odniesienia do Polski pojawiają się w pracy tu i ówdzie, np. na str. 1).

To powiedziawszy, konkluduję, iż Pan dr Michał Choiński jest w pełni samodzielnym i dojrzałym badaczem literatury i kultury amerykańskiej. **Przedstawione do oceny osiągnięcie stanowi istotny wkład Habilitanta w rozwój zarówno literaturoznawstwa jak i kulturoznawstwa amerykańskiego.** Biorąc pod uwagę jego bogaty dorobek naukowy, znaczny dorobek dydaktyczny oraz osiągnięcia organizacyjne, stwierdzam, że dr Michał Choiński spełnia warunki ustawowo stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego. Wnoszę o dopuszczenie go do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Dr hab. Beata Zawadka